

حکومت هخامنشیان

شهر هخامنشی لیدوما

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۲۵ بهمن ۱۳۹۲ / ۴۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

بر اساس مطالعات انجام شده از سوی پروفسور جورج کامرون و پروفسور هیکس بر الواح موجود در دانشگاه شیکاگو مشخص شده ۱۳ شهر از شهرهای هخامنشی در منطقه ممسنی واقع شده بود، یکی از این شهرها لیدوماست. بیش از ۲۰ سال بعد یک هیات باستان‌شناسی ژاپنی به ریاست «کیکیو آتارشی» و «دکتر هاوارچی» در سال ۱۳۳۸ لیدوما را مورد کاوش‌های باستان‌شناسی قرار دادند و بنای ساختمانی هخامنشی را در این قسمت کشف کردند. ... مقایسه شباهت‌های معماری این بناها با کاخ‌های داریوش، خشایار شاه و اردشیر هخامنشی در شوش و تخت جمشید اثبات کرد

بر اساس مطالعات انجام شده از سوی پروفیسور جورج کامرون و پروفیسور هیکس بر الواح موجود در دانشگاه شیکاگو مشخص شده 13 شهر از شهرهای هخامنشی در منطقه ممسنی واقع شده بود، یکی از این شهرها لیدوماست.

بیش از 20 سال بعد یک هیات باستان‌شناسی ژاپنی به ریاست «کیکیو آتارشی» و «دکتر هاوارچی» در سال ۱۳۳۸ لیدوما را مورد کاوش‌های باستان‌شناسی قرار دادند و بنای ساختمانی هخامنشی را در این قسمت کشف کردند....

...

مقایسه شباهت‌های معماری این بناها با کاخ‌های داریوش، خشایار شاه و اردشیر هخامنشی در شوش و تخت

جمشید اثبات کرد که آثار یافت شده در لیدوما مربوط به دوران هخامنشی است، گمانه‌زنی‌های دیگر اثبات می‌کرد که لیدوما یکی از شهرهای بین راهی دوران هخامنشی بوده که بر سر راه شاهی پاسارگاد و تخت جمشید به شوش قرار داشته و شاهان و فرمانروایانی که در این فاصله رفت و آمد می‌کردند در این شهرها و کاخ‌های بین راهی استراحت می‌کردند. در گل نوشته‌هایی به دست آمده از تخت جمشید، پایتخت اصلی امپراتوری هخامنشیان، از 26 شهر میان این کاخ و پایتخت زمستانی هخامنشیان در شوش نام برده شده که لیدوما یکی از آنهاست، مساحت این محوطه باستانی در حدود یک هزار متر در 500 متر مربع است که در بیشتر نقاط آن آثار باستانی یافت می‌شود و حتی شواهد به دست آمده در آن نشان از وجود تمدن تا پنج هزار سال پیش را نیز دارد.

حدود 50 سال طول کشید تا بار دیگر یک گروه باستان‌شناسی از لیدوما یاد کنند، این بار هیات مشترک باستان‌شناسی پژوهشکده باستان‌شناسی ایران و دانشگاه سیدنی نخستین مرحله از پژوهش‌های مشترک را در سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۱ در منطقه نورآباد ممسنی فارس انجام داد. پس از آن دومین مرحله از پژوهش‌های مشترک با دیدگاهی وسیع‌تر و نگرشی عمیق‌تر در زمستان ۱۳۸۵ در این منطقه انجام شد. در این مرحله عمده پژوهش‌ها بر شناخت یکی از محوطه‌های هخامنشی تمرکز یافت. این محوطه با نام‌های محلی نظیر «قلعه کلی» یا «سروان»، جین جان شناخته شده است. محوطه قلعه کلی سروان در کوه‌پایه بخش غربی دشت رستم یک (فهلان) واقع شده است. با کاوش این محوطه چشم‌انداز وسیع و دیدگاهی نوین در ارتباط با مطالعات هخامنشی جنوب و جنوب غرب ایران طرح شد. این بنا از نظر ابعاد ساختمانی چهارمین بنای بزرگ هخامنشی پس از بناهای شوش، پاسارگاد و تخت جمشید (پارسه) است.

در لیدوما بقایای یک کاخ کوچک هخامنشی یافت شده که کاخ سروان (سورون) نام گرفته است. گفته می‌شود در نخستین مرحله سکونت بنایی با ستون‌های رفیع وجود داشته که ضخامت پایه ستون‌های آن بیش از یک متر است. سبک پایه ستون‌ها برابر سبک هنری به کار رفته در تخت جمشید است. از نظر ابعاد، این پایه ستون‌ها با پایه ستون‌های تالار صد ستون تخت جمشید قابل مقایسه است. پایه ستون مزین به گل‌های هشت پر (لوتوس) و شیارهای برگ نخلی شکل است. رنگ پایه ستون‌ها مشابه تخت جمشید به رنگ خاکستری است. به همین دلیل، با توجه به محدوده کاوش و یافته‌هایی به دست آمده به نظر می‌رسد در این محل بنایی ستون‌دار وجود داشته است. اما، وجود ظرف‌های ارزشمند سنگی در این محوطه که با بهترین ظروف خزانه تخت جمشید و مورد استفاده عالی‌رتبه‌گان درباری برابری می‌کند. در مقاله مشترکی که از سوی علیرضا عسکری، از پژوهشکده باستان‌شناسی و پروفیسور دانیل توماس پاتس از دانشگاه سیدنی در رابطه با لیدوما منتشر شده است نوشته شده؛ «با توجه به شواهد باستان‌شناسی به دست آمده از این محوطه به نظر می‌رسد این مکان، محل نگهداری و به احتمال مرکز توزیع مواد غذایی منطقه در اطراف و پیرامون این محوطه بوده و نمایندگان یا نایبان پادشاه و ناظران بر توزیع محصولات در این مکان از ظروف ارزشمند و ظریف استفاده می‌کردند و خرج و دخل بخشی از مواد مورد استفاده از یکی از همین راه‌ها تامین و ثبت و ضبط می‌شد.» حسن حبیبی فهلانی محقق و مدیر سابق میراث فرهنگی ممسنی نیز در این باره می‌گوید: «از قسمت گردنه سروان تا قسمتی که شهر واقع شده فاصله‌ای تقریباً چهار کیلومتری است که این محدوده شهر بوده تا قسمت تل‌چغاد یا چکاد (به معنی قله) که وجود این آثار مبین وجود

يك شهر بزرگ در زمان هخامنشیان است، که بعد از هخامنشیان از رونق قبلي آن کاسته می‌شود و مجدداً در زمان اشکانیان رونق خود را باز می‌یابد و رونق خود را تا زمان اسلامی حفظ می‌کند.

و نهایتاً وجود آتشگاه، کتیبه‌ها، آثار خزانه، جداول صخره‌ای و گستردگی بناها در اطراف و اکناف این محدوده وسیع يك شهر باستانی را به ما نشان می‌دهد که باید گفت ما با يك شهر وسیع و بزرگ روبه‌رو هستیم که هم يك استراحتگاه و شهر بین راهی و هم يك شهر والی‌نشین بوده است.»

برگرفته از گزارشی در روزنامه شرق

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «شهر هخامنشی لیدوما»، پارسیان دژ، ۱۳۹۲.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1467/pdf/شهر-هخامنشی-لیدوما-عکس.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۲۷ مهر ۱۳۹۹